

Situationsdidaktik
Et bidrag til almindeligdidaktikken
Oplæg i Horsens 9.9.13

SLIDES KAN HENTES FRA
<http://www.simon-skov-fougts.dk/main/foredrag/>

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts
AARHUS
UNIVERSITET

Spørgsmål 1: Udfordringer

- Hvilke udfordringer ser du i forbindelse med it i skolen?

Spørgsmål 2: Potentialer

- Hvilke potentialer ser du i it?

Spørgsmål 3: Begrænsninger

- Hvilke begrænsninger ser du i it?

Spørgsmål 4: Hvorfor it?

- Hvorfor skal du bruge it i din undervisning?
- Hvad synes du er målet med it i din undervisning?

Spørgsmål 5: Faglighed

- Hvad er faglighed?

Spørgsmål 6: God undervisning

- Hvad er god undervisning?

Program
Et syn på it

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts
AARHUS
UNIVERSITET

Indhold

- Indledning
- Faglighed og it
- Søgning på nettet
- Forskellige undervisningsformer og talehandlinger
- God undervisning
- Situationsdidaktik
- Eksempler på situationsdidaktiske forløb
- Planlægning
- Opsamling

Refleksioner undervejs

Pause-indlagt

Indledning

Hvor skal vi hen?

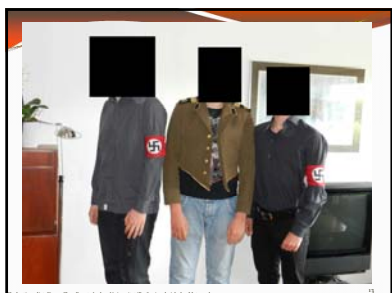
Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS
UNIVERSITET

Et citat er et godt udgangspunkt

- "Radioen bliver bogens død"
- Edison 1912

Digitalisering

- Teknologifetichisme
- Ubegrænsede muligheder
- Læringspotentiale?
- It → mennesker
- Mennesker → it
- Vi skal vælge begrundet
- TÆNK MÅL FØR MIDDEL
- 1. Hvad vil vi?
- 2. Kan it hjælpe?

Fartboller på skolevejen

22.000 studenter eller 43 procent af alle studerende har beskaffet sig med bilen af studierne

Sikrere skolevej

Studier om høj hastighed i carter hotgæder

Medier

- Modaliteter skaber stemning

Lærers opgave

- Relevans!
- It er en faktor
- Eleverne har adgang
- INTET godt ved it i sig selv.
- Undervisning bliver ikke god ved at bruge it
- Hvad skal der lægges vægt på?
- Kildekritik
- Produktion og analyse
- Struktur, organisation og faglig fordybelse

God undervisning

- Målet er medborgere
- It skal understøtte de faglige mål.
  - Hvordan kan it bidrage til det?
- Inddrag it, hvor det er relevant
- Relationskompetence
  - Klasseledelse
    - Didaktik
      - Faglighed
      - It-kundskaber

Lærers opgave

- It er en del af faget!
- Vi skal bruge it
- Fag udvikler sig
- Praksisfællesskaber
  - Perifer til fuld deltagelse
- Modstand mod udvikling

Forhistorien

- Siden midt 90'erne: It- og efteruddannelsesinvesteringer for milliarder
  - 4 bølger af "teknologi-fetiscisme"
    - Pc: herbare, tviv og nu spads
- 1972: Betænkning om edb-undervisning (fra udvalg nedsat af UVM 1970): Forslag om at indføre integreret edb i de almindelige undervisningsfag
- 1984: Data (valgfrag)
- 1990: Edb timeløst fag
- 1992: Læruddannelsen: it i alle fag
- 1993: Dimension i alle fag
- 1995: Alle elever i grundskolen skal mestre moderne informationsteknologi
- 1997: Sektornet (Skolekom)
- 2002: EMU
- Lær It, Pædagogisk it-kærekort, It-springet, ITMF (2000-2010), ITIF (2007-2007) og nu 500 mio. kr. puljen osv. Der er blevet brugt milliarder på det!
- 2007: 75 % af lærerne har taget eller er i gang med det pædagogiske it-kærekort

Udvikling oppefra

- Normal udvikling i folkeskolen nedefra
- It kommer oppefra
- Mange illegitime, perifere deltagere
- SITES 1 (2000): Manglende udstyr - Fokus på teknologi
- I dag: Lærerne - Fokus på didaktik

Ny teknologi i skolen

Kilde: Gynter, Karsten (red.) (2000): Didaktik 2.0. København: Akademisk (p. 40)

Folkeskolens formål (§1)

- Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem en forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling

Folkeskolens indhold (§5)

- Indholdet i undervisningen vælges og tilrettelægges, så det giver eleverne mulighed for faglig fordybelse, overblik og oplevelse af sammenhænge. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at tilegne sig de enkelte fag erkendelses- og arbejdsformer. I vekselvirkning hermed skal eleverne have mulighed for at anvende og udbygge de tilegnede kundskaber og færdigheder gennem undervisningen i tværgående emner og problemstillinger

Digitalisering

- Netbank
- Også i skolen 2.0
- Bookning af skøj-tider

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Faglighed og it

Hvor skal vi hen?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
AGPHUS
UNIVERSITETET I ÅRHUS

It-hjulet

Gynter (2000)

Web 2.0

- Brugsræb (medskabende)
- Multimodalt
- Hypertekstuel
- Interaktivt
- Facebook, Youtube, Wikipedia, Amazon.com, Google Earth, Google.docs

Skolen 2.0

- På vej mod skyen
- Uendeligt antal muligheder
- Adgang til viden
- Nutidens unge
- Skolens opgave er ændret
- It er et dannelsesbegreb – en forudsætning for at være demokratisk medborger i et videnssamfund (Holm Sørensen)
- Tekniske problemer

Muligheder i skyen

- Uanede muligheder
- To læreropgaver:
  - **Relevans**
    - Forsøgsrapport som photostory?
    - Danish cities i en wiki?
    - CD-ord i dansk
    - Blogge i Kristendom?
    - Debatterer online i samfundsfag?
    - Virtuelle broer i matematik?
  - **Undervisning i it**
    - Søgning
    - Kildekritik

Den didaktiske trekant

Læringsparadigmer

Kilde: Else Børnis Telling og Paul Hood
Læring, Technology and Education Before and the Knowledge Age - 2

Paradigme	Udfordringer
Indholdsorienteret - Vidensformidling over et videnskabeligt fag	Vidensformidling i digitaliserede (indlæring af ny viden og tilgængelighed heraf)
Metodeorienteret - Kompetence	Skolen er integreret i samfundet
Læreren er videnskabsformidler	Læreren er medlæner
Erhvervsrettet adgang til informationer	Ubegrænset adgang til informationer
Læreren	Læreren og elevens
Centralt indhold	Elevens
Indhold	Problemløsningskompetence
Klasseromsundervisning	Gruppenarbejde
Præsentation af indhold	Samarbejde og kommunikation
Præsentation af indhold	Altså elev
Indhold	Læring om at lære
Indhold	Kompetencefokus
Indhold	Forberede eleverne til livet
Indhold	Individuel
Indhold	Undervisningsdifferentieret
Indhold	Videns
Indhold	Fremtidsret
Indhold	Stærk engagement
Indhold	It er centralt for undervisningen
Indhold	It er et redskab i undervisningen
Indhold	ELEVENS NYTTIGHED

Læremidler og web 2.0

- Didaktisering
- Læremidler: *Læreren*'s nærmeste zone for udvikling (Illum Hansen)
- Web 2.0 er ikke didaktiseret.

Læremidler

- Ph.d. Jens Jørgen Hansen: Digitale læremidler
- Semantiske læremidler
- Funktionelle læremidler
  - Kognitive læremidler
  - Kommunikative letter
  - Kompenserende muligheder
- Didaktiske læremidler

Traditionel vs. ny læremiddelkultur

Traditionel	Ny
Faginstitutioner og professionelle voksne	Vilkårlige institutioner og - personer
Følger	Internetsbaserede
Kommercielle	Brugergenererede, open source
Budgettunge	Gratis (reklame)
Våner: Gatekeepers (bibliotekarer, it-chefer)	Lærligegængelige - direkte adgang
Styret af sig selv	Deltagerstyret
Driftsikre	Usikker drift
Didaktiseret i forhold til Fælles Mål	Brugers informationskompetencer
Høj valideringsgrad	Usikker valideringsgrad
Ekstern didaktisering	Elevens er meddidaktiske designere
Fx Lærebogen	Fx Wikipedia

Kilde: Gynter, Karsten (red.) (2010): *Didaktik 2.0*. København: Akademisk (p. 17)

Læremidler og læringsrum

	Synkron tid	Asynkron tid
Samme rum	Traditionel klasseundervisning Tavler og præsentationsprogrammer	Virtuelt læringsrum Videndeling
Forskellige rum	Virtuelt dialogrum Telefon og video Samskrivningsprogrammer Mobiltelefon	Personligt læringsrum Web 2.0 Mobiltelefon

Kilde: Hansen, Jens Jørgen (2010): *Læremiddelkulturer*. København: Akademisk (p. 79)

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Statistik

Det lærer eleverne næppe meget af!

- It-metoder
- Sms og mail
- Findingsopgaver eller T
- Automatisk korrektur
- "Sjovt", "n
- Fokus på a
- Fokus på a
- Fokus på m

Faglighed

- Faglighed = Fælles Mål
  - Dansk = Kunderskaber og færdigheder
  - Matematik: Kompetencer
- Fælles Mål i undervisningen (Danmarks Evalueringsinstitut 2012)
  - "Lærerne glemmer fælles mål i undervisningen"
  - "Aktivitetorienteret undervisning" ("Hvad skal de lave?" vs. "Hvad skal de lære?")
  - "Fokus ligger på emner"
  - "Forventer, at det er integreret i lærebogsmaterialerne"

Faglighed

- Faglighed = udvikling af begreber, metoder og aktivitetsformer
- Faglighed er BEVIDST
  - at se med et særligt perspektiv på fænomener i verden
  - at anvende systematiske tilgange over for nye udfordringer
  - at kunne genkende noget nyt som noget kendt
  - at kende og kunne se sammenhænge i en kompleks verden (Bundgaard 2010)

Jeres faglighed?

- Hvordan er it en del af jeres faglighed?
  - Hvilke it-mæssige begreber, metoder og aktivitetsformer er knyttet til jeres fag?
  - Hvilke it-mæssige fagligheder anvender I selv?
  - Hvilket særligt it-perspektiv ser I på fænomener i verden med?
  - Hvilke systematiske it-tilgange over for nye udfordringer anvender I?
  - Hvad nyt inden for it genkender I som kendt?
  - Hvilke it-sammenhænge ser I i en kompleks verden?

Faglighed

- Er it faglighed eller hjælpemiddel?
- Besidder it "egenskaber, der kan bidrage til tilegnelse af fagligt stof?" (Levinsen & Sørensen 2008)
- Gør papir?
- Et midlertidigt kampagnebegreb (Hansen & Bundgaard 2013)
- Castells: It er (en social aktør)
- Vi skal bruge it, fordi det er en uomgængelig del af livet
- Men vi skal bruge det med omtanke.
- Når det giver mening
- Zig-zag: Produktion og analyse (Tuftø)

Faglighed

<ul style="list-style-type: none"> 1. orden: Kvalifikationer: Faglig viden (fakta) <ul style="list-style-type: none"> Eleven skal kunne faget (basalfaglighed) 2. orden: Kompetencer: Brug, anvendelse <ul style="list-style-type: none"> Eleven skal kunne bruge faget 3. orden: Faglige paradigmer: Perspektivering <ul style="list-style-type: none"> Eleven skal kunne bruge ting, hun har lært gennem faget i sit møde med udfordringer i situationer 	<ul style="list-style-type: none"> 1. orden: Fagets stof og færdigheder 2. orden: Anvendelse af faget 3. orden: Situationer med udfordringer <ul style="list-style-type: none"> hvor fagets metoder og vidensområde kan tages i brug
---	---

(Quortrup 1998)

Faglighed

<ul style="list-style-type: none"> Forsættelse Kende fakta Vide, hvad fakta betyder Forstå, hvordan fakta hænger sammen Forstå, hvordan jeg forholder mig til de sammenhængende fakta Forstå, hvorfor de sammenhængende fakta er relevante for mig nu og her. 	<ul style="list-style-type: none"> Handling Kunne en procedure Vide, hvornår proceduren kan bruges Vide, hvordan forskellige procedurer kan bruges sammen Vælge, hvilke redskaber der skal bruges i en given situation Forholde sig til om redskaberne er gode at anvende - om udgiften står mål med udbyttet
---	---

(Bundgaard 2010)

Læremidler og faglighed

- Valg af læremiddel er lig valg af faglighedsopfattelse
- Foregivet og reel faglighedsopfattelse
  - Målsætning
  - Indhold
  - Handlinger (Bundgaard 2010)

Træningsprogrammer

- Træningsprogrammer
- Behavioristisk læringssyn
- Pia Kjærsgaard i skolen (faglighed = stavning)
- Nakskov
- Horsens
- Niveau 1
- Forældet læringssyn

Træningsspil

På banen

Træningsspil

Edutainment/Serious games/Læringsspil

- "Udforske" verden for at finde et facit
- Global Conflicts
- Mingoville
- Dansklandskabet

Stavetræning

- Nationale og især internationale forskningsprojekter:
  - Jim Rice (1897): Intet forhold mellem staveniveau og tid (sætninger, dvs. i kontekst)
  - Oliver Comman (1902): Manglende stavetræning påvirker ikke stavning
  - W. Cook (1912): Staverregler effektløse. Kan ikke anvendes i kontekst
  - Donald Hamill et al. (1977) Effekt op til 3.-4. kl., herefter ikke
  - Stephen Krachen (2002): 3.-4.kl. elever, der ikke undervises direkte i stavning, staver dårligere end elever, der undervises men forskellen er fuldstændigt udlignet på 4.-5. klassetrin
  - KOMPIS-projektet i Slagelse (2010)

Hvad så?

- Hvad så?
  - Læs!
    - I ALLE FAG
  - Skriv!
    - I ALLE FAG
  - Arbejd i meningsfulde sammenhænge - sammen!
    - I ALLE FAG
  - Fagligheden skal kontekstualiseres – også stavning
    - I ALLE FAG
- Træning ude af kontekst hjælper ikke
- Situationsdidaktik

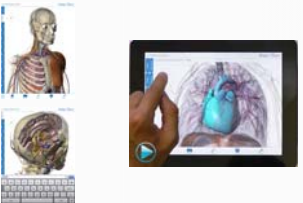
Hvad kan it?

- Strukturere
- Organisere
- Simulere
- Producere
- Adgang til viden
- It kan ikke erstatte en lærer
- Og skal ikke erstatte en lærer

Simulationer – det store og det små

Kroppen

Video og billede

- Et besøg ved en å eller et vandhul
- Eleverne tager video/billeder af dyr

Ændret faglighed?

- Adgang til viden
- Nye medier og genrer i dansk – brug det, I kender
  - Viden om fortællinger
  - Viden om genrer
  - Viden om modaliteter
  - Viden om kommunikation
  - Kildekritik
- **Brug det, I kender, til at lære det nye at kende**
- **Remediering** (Bolter & Grusin 1999)
- Kommunikative (**kritiske**) kompetencer
- Det receptive og det produktive: Analyse og produktion

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol 55

Teknik er en faktor

- Teknik driller
- Didaktisk kompetence
- Tid – spildtid/ventetid
- Login-titis
- **TÆNK MÅL FØR MIDDEL**
  1. Hvad vil vi?
  2. Kan it hjælpe?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol 56

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol 57

Søgning på nettet

Kernedanskfaglighed

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS UNIVERSITET/MTU/UMV

58

Søgning på nettet

- Hvor mange unger får en ræv?
- Hvor mange grønlandske ord for sne findes?
- Er Kalundborg Kirke en domkirke?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet 59

Søgning på nettet

- **Undervis i it**
- Identificere behovet for information
- **Forestille sig sitet**
- **Søgeord:** Søg med mindst tre ord
- Surfing: Flyde med teksten.
- Fragmentlæsning
- Skimming: Fornemme hvad teksten handler om
- Overblikslæsning
- Nærlæsning/punktlæsning: Læsning af teksten
- Fokuslæsning: Strategisk læsning

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol 60

Søgeopgave

- To og to
- Er det korrekt, at Pepsi Cola kan anvendes som prævention?
  - I'erne søger i Google
  - 2'erne observerer og noterer (hvad gør I'erne)

61

lagttagelser

- Hvilke søgeord?
- Hvor længe læste søgeren resultatsiden?
- Hvilke links klikkede søgeren på?
- Hvor mange sider var søgeren inde på?
- Hvor meget læste hun?
- Lykkedes det?
- Hvorfor (ikke)?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet 62

Søgning på nettet

- Al forskning: Elever har svært ved at søge på nettet
- Kildelister/ressourcesamlinger
- Islaminfo.dk www.islaminfo.dk

63

Nøgleord   Emneord

- Er karakteristiske ord i teksten
- Særegne og betydningsfulde for netop denne tekst
- Forestil jer siden – hvilke ord kunne der stå der?
- SØG MED FLERE ORD

- Kategoriserer teksten
- Sætter i register
- Inddeler efter emne/genre/slags

Ex:
De gule sider: vvs, læger, speciallæger, madvarer, rejsemål, eventyr, navne

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

Søgning på nettet

- Lav et portræt af X (en for jeres fag fagligt relevant person) på 200 tegn (+/-10) til jeres elever.
- Bind opgaverne – prioritere og tage stilling

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

Digitale fortællinger

Web 2.0

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS UNIVERSITET

Digitale fortællinger

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad fik det mig til at tænke på?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

Forskellige undervisningskontekster

Og talehandlinger

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS UNIVERSITET

Traditionelt paradigme

- Elementbaseret faglighed (Bundgaard & Kühn 2007:28f)
- Faglighed-begreber
- Klasseundervisning
- Harpuns spørgsmål (Haugsted 2005:26)
- Læreren taler 75 % af tiden (Dyseth 1997:16)
- 65% af eleverne tier (Haugsted 2005:69)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

Traditionelt paradigme

X

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet

Samtaleanalyse af undervisning

- Læreren taler over halvdelen af tiden (fx Hiebert et al. 2003)
- Læreren spørger om oftest lukkede (gæt, hvad læreren tænker)
- IRE
- Mundtlighed og erkendelse

(Fouggt 2011)

Talehandlingsmodellen

- Udviklet eksplorativt ud fra samtaleanalyse af forskellige undervisningskontekster (Fouggt 2009)
- IRE → IDRE → RMS-IDRE
- Regulerende, modstandsbarne, slutten (Fouggt 2011)
- Målet: Struktureret, fagligt udforskende dialog blandt eleverne

(Fouggt 2011)

Klasseundervisning

- Læreren taler

(Fouggt 2011)

Gruppearbejde

- Manglende styring

(Fouggt 2011)

Gruppearbejde

- Med styring

(Fouggt 2011)

Diskussioner

- Tre typer diskussioner
  - Disputerende
  - Kumulativ
  - Udforskende (Mercer 1995)
- STYRING (STRUKTUR) ERT NØGLEORD

(Fouggt 2011)

Spørgeteknik

- Lukkede spørgsmål
  - Overvej at informere
- Åbne spørgsmål
  - Mon
  - Synes du/tror du

(Fouggt 2011)

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

(Fouggt 2011)

IWB
I undervisningen

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fouggt
AARHUS UNIVERSITET

(Fouggt 2011)

IWB i undervisningen

- Fastholder traditionel lærerrolle – IRE
- Tavleundervisning/Forelæsning (Dobson et al. 2006; Johnson et al. 2009)
- Passive elever - RTB
- Behavioristisk undervisning (drop and drag)
- Lad eleverne styre iwb't – men få aktive elever
- Didaktik – det tager tid at lave gode tavler
- Netadgang
- Fremlæggesler
- Videndeling – men gå væk fra behaviorismen
- Skolekom – videndeling
- **Variation**

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Remediering

- Vi går til nye medier med gamle mediers logik
- Først når man kender den nye mediers logik, vil man begynde at ændre udtrykket
- **Remediering** (Bolter & Grusin 1999)
- Iwb = Grøn kridttavle/lærred

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Fortællerhjørnet

- På skift har eleverne et kvarter til at fremlægge et eller andet med PowerPoint eller Prezi
  - Fritidsinteresser - håndbold
  - Et spændende emne - vulkaner
  - Kanonforfatterne
- Komposition:
  - Indledning med dagorden
  - Midte
  - Afslutning med konklusion

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad fik det mig til at tænke på?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

God undervisning

Almendidaktik

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS UNIVERSITET/MLU/MLU

Didaktik

- Refleksion og anvisning på undervisningssituationen
  - Før (planlægning)
  - Under (gennemførelse)
  - Efter (evaluering)
- K₂
- K₁
- K₃ (Dale 1989)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

God undervisning

- Målet er medborgere
- Prototypisk situationsorienteret curriculum-logik
  - Person
  - Borger
  - Arbejder
  - Æstetiker
  - Forbruger (Bundsgaard 2006)
- Lærende (Fougst 2003)
- Fælles Mål

Autentisk (Dysthe) vs. som-om (Bundsgaard, Fasting)
Inden for og uden for skolen (Hetmar)
Real-world (Shaffer) vs. School-only (Purcell-Gates et al.)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

God undervisning

- Den bedste måde at lære noget nyt på er ved at forholde sig til et problem i en meningsfyldt situation, som man vil løse i en social sammenhæng → Scenariebaserede undervisningsforløb. (Bundsgaard, Moseholdt og Heermar 2011, 2012)
- Det faglige skal kontekstualiseres meningsfuldt i meningsfyldte situationer – det skal anvendes meningsfuldt.
- Martin E. Ford: Motivation = Mål x Følelser x Handletilid (Ford 1992)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Situationsdidaktik

- **Situationsdidaktik:** Planlægning, gennemførelse og evaluering af scenariebaserede undervisningsforløb, hvor fagligheden meningsfuldt kontekstualiseres og anvendes i en social og meningsfuld situation med et reelt produktionsmål (Fougst, in press)
- Situationer, hvor fagligheden indgår, i stedet for at tænke i isolerede fagligheder.
- Situationen skal give en meningsfuld klangbund for det, der skal læres.
- Nøgleordene er fælles praksis, meningsfuld kommunikation og et reelt produktionsmål.
- Det faglige skal således berettiges i situationer, hvor det i konteksten er logisk eller naturligt, at det finder sted i et fællesskab

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Spør gennem Australien

- **Situert læring: Tænk i situationer**
- I hvilke meningsfulde, sociale situationer indgår fagligheden meningsfuldt?
- *En gruppe unge danskere er gennem Ministeriet for Undervisning blevet valgt til at deltage i en 3-ugers udvekslingsrejse til Australien, arrangeret af Dansk-Australsk Forening*
  - Hvorfor er du blevet valgt?
  - Hvordan ser en turistbrochure om Australien og gode råd om bagage mon ud?
  - Hvad viser jeres guide jer i Sydney?
  - Hvad skriver jeres figur i postkortet hjem?
  - Hvad ser i på museet om Australiens historie?

Emnearbejde vs. projektorienteret

- Tænk projektorienteret
- Aktive elever
- Emnearbejde hører ikke til i udkolingen
- Gymnasiets nye skriftlige eksamen
- Afrikas lande
- Hvorfor er der u-lande?
- Er X et u-land?
- Konsekvenserne, hvis vandstanden stiger en meter?
- Besøg fra Kina

Undervisningsformer

Undervisningsform	Hvad	Lærrolle	Frekvens	Rum	Lærings-områder
Klasserum	Systematisk formidling af fagligt stof	Styrende Formidlende	Dominerende	Klassen	Fysiske
Emne-/værksted-arbejde	Elevstyrede undersøgelser og eksperimenter med fagligt stof	Vejledende og stilladserende	Forekommende	Grupperum og virtuelle rum	Fysiske og virtuelle
Projektarbejde	Elevstyrede projekter og bearbejdning af problemstillinger	Vejledende og stilladserende	Sjældent	Grupperum og virtuelle rum	Virtuelle

Kilde: Gynther, Karsten (red.) (2000): *Didaktik 2.0*. København: Akademisk (p. 106)

Projektorienteret undervisning

- Problemløsning
- Produktorientering
- Deltagerstyring
- Tværfaglighed
- Eksemplarisk indholdsvalg
- 1. Idéfase
- 2. Undersøgsfase
- 3. Produktfase
- 4. Fremlæggelse

Projektorienteret undervisning

- Faglige begreber (definitioner - 1. orden)
- Procedurer fra arbejdsangange (2. orden)
- Refleksion om fremdrift og sammenhæng (3. orden)

Projektorienteret undervisning

- En kompliceret proces
- Flere modaliteter og udtryksformer er i spil
- Struktur
- Organisation
- Faglig fordybelse.
- **Eleverne videnskoperer**

Projektorienterede udfordringer

- Fagligheden drukner i produktmål (Bundsgaard 2008:2)
- 1. at få de faglige aspekter af arbejdet tematiseret når der er behov for det,
- 2. at kunne gennemskue hvad der er faglighed i, og
- 3. at kende alle de faglige metoder og den faglige viden som aktualiseres.

Situationsdidaktik

- Korte, afgrænsede perioder →
- Korte, opsamlende klassesamtaler →
- "Orienteret autonomi" (Jensen 2007)
- "Vurderingsfokus" (Fougt et al. in press)

Orienteret autonomi

- Spændet mellem lærerstyring og elevautonomi
- Det ønskes, at eleverne udvikler selvstændighed med det ansvar, det medfører
- Eleverne skal "orienteres" i projektorienteret undervisning i forhold til fagligheden
- Klare "pejlemærker" (Jensen 2007).

Vurderingsfokus

- Holistisk vurdering: "De røde stregers tyranni"
- "De skal lære det hele hele tiden"
- SKRIV → Tid til skrivning (udskoling)
- Primærtrek →
- Vurderingsfokus:** Fokus på udvalgte, faglige delområder – ikke det hele

Turistchef i Horsens

- Situert læring: Tænk i situationer**
- Turistchef i Horsens
  - Flere og flere unge turister (skolerejser/lejrskoler)
  - Hjælp os med at lave et spændende turistsite
  - Steder at se
  - Gode ture
  - Områdets historie og natur
- Producer
  - Hjemmeside
  - Video
  - Brochurer osv.
- Hvad kan vurderes? Hvor skal eleverne orienteres?**

Simuler

- Turistchef
- Ungcheef
- Journalist
- Filmkæber
- Forfatter
- Lars op får dit barn
- Køb en computer
- Kommunikationsdiger
- Indret dit værelse
- TV-producer
- Politisk parti
- Virksomhedshejer
- Planlæg en ferie
- IT-supporter
- Annemder
- Kommune
- Byg luftekassehler
- Skule

- Person → forælder (fx oplæsning)
- Borger
- Forbruger
- Æstetikker
- Arbejder
- Lærende

Praksissimulering

Udforskende programmer

- Filmlinjen filminden.dk
- Redaktionen stak.elevrablater.dk
- Dynamitbogen.dk dynamitbogen.dk
- Webparlamentet.dk webparlamentet.dk
- Spillet om magten (gymnasiet)
- http://www.dr.dk/gymnasium/emner/spillet_om_magten/forside.asp
- Konfrontation.nu (gymnasiet) www.konfrontation.nu

En ingeniørarbejdsplads...

Fem ekspertgrupper

Natur og Miljø, Energi, Infrastruktur, Produktion og Bolig og Teknik

Innovationsgrupper på tværs

Organiserer samarbejdet — og understøtter lærerens overblik

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Situationsdidaktik

I udførsel

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
AARHUS UNIVERSITET

Case

- Forløb med Prezi
- Lære at anvende Prezi som præsentationsværktøj
- Sammenligne det med PowerPoint
- Prezi skal bruges til noget (det skal give mening)
- Processen
- Delelementerne
- Fokus på livsfortællinger
- Diakront perspektiv (bedsteforældre og forældre)
- Kontekstualisering - situationsdidaktik
- Delelementer og faglighed
- Livsfortællinger

Mål

- **Mål 1: It er målet**
Eleverne skal blive bevidste brugere af præsentationsmediet "Prezi". Derudover henvises til Trinmålet om, at eleverne skal blive uddannelsesparate, hvilket temaet "Dit Livsforløb" skal understøtte. Eleverne skal bl.a. gennem forholdet til eget liv, uddannelsesmuligheder, konsekvenser af valg og fravalg blive aktive i deres egen uddannelsesplan.
- **Mål 2: It er midlet**
Eleverne skal bl.a. gennem forholdet til eget liv, bedsteforældrenes og forældrenes liv og uddannelse, egne uddannelsesmuligheder, konsekvenser af valg og fravalg blive aktive i deres egen uddannelsesplan. De skal blive bevidste om kompleksiteten i det samfund, som de lever i og om valgene de står overfor nu og i fremtiden. De skal lære, at strukturere en fortælling, samt foretage relevante informationssøgning. Endelig skal eleverne lære at anvende og foretage bevidste valg om brug af præsentationsprogrammer.

Mål

- **Mål 1: It er målet**
  - Prezi
  - Uddannelsesparate → Dit livsforløb (situation)
- **Mål 2: It er midlet**
  - Livsfortællinger: Uddannelsesmuligheder (situation)
  - Strukturere en fortælling
  - Informationssøgning
  - PowerPoint (middel)
  - Prezi (middel)
- **Undervis i it (Powerpoint/Prezi)**
- "Hvad skal de lave?" vs. "Hvad skal de lære?"

Gruppearbejde

- Hvilke situationer kan vi se fra vores faglige perspektiv, hvor den ønskede faglighed anvendes?

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Debatspil

Diskussion

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
AARHUS UNIVERSITET

Debatspil

- Argumentation
- Mundtlig præsentation
- Organdonation
- Dyrevelfærd
- Politiske partier
- Osv.

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Debatspil

- Organisation
- Eleverne skal vide noget om (deres del af) emnet
- De har en (tildelt) holdning hertil
- Klart formål (fx en paneldebat)
- Rammer for diskussionen (ordstyrer, sprog, henvendelse)
- Slutdato

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Debatspil

- **Spillet om magten** (Hanghøj 2008)
- Rollespil
- Valgkamp og politisk kommunikation
- Partigrupper med roller som politikere, spindoktorer og journalister
- Vinde valget
- Politiske mærkesager (research)
- Argumentere og forhandle
- Stemme
- Ny regering

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Forfattere

I dansk

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Forfattere

- Movellas.com
- Får ideer til temaer, personer, intriger. Vil noget med sine tekster.
- Skriver
- Går i stå, går en tur, bliver frustreret, smider tekster ud, starter forfra
- Får respons fra kolleger, venner, familie – og redaktører.
- Går på kursus hos andre forfattere
- Redigerer
- Sender til forlag
- Læser korrektur
- Får bog/tekst udgivet – den sælges og står på biblioteker
- Får anmeldelser
- Giver interviews
- Møder sine læsere til oplæsning og foredrag
- Diskuterer sine tekster med kolleger og læsere
- (Skriver → Skriver → Gennemskriver → Gennemskriver → Gennemskriver → Retter)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Forfattere

- Oplæg og små skrivelser, fx
  - At præsentere en person
  - Lave sin hovedperson at kende: Opstille et scenarie – fx. Din hovedperson er vidne til et bankoverfald, hvordan reagerer hun.
  - Hvilke udsagnsord har jeg brugt. Hvilke tillægsord har jeg brugt.
  - At starte et nyt på bogshibet som muligt.
  - At skrive en meget langsom historie og en meget hurtig osv.
- Kritik-møde
  - Giver konstruktiv kritik på hinandens historier
  - Debat forfatterne med at skrive historier
- Læser
  - Læser litteratur
  - Taler om, hvilken litteratur der inspirerer
- Møder forfatterne
  - Der fortæller om sine egne skrivelserforfatter

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Situationsdidaktik

Planlægning

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Situationsdidaktik → Scenariekompetence

- **Situationsdidaktik kræver scenariekompetence** hos læreren (Bandtgaard 2008)
- At kunne forestille sig situationen
- Hvilke faglige delelementer indeholder situationen?
- Organisering af undervisningen
- Faglig fordybelse
- *Hvad skal de lære? vs. Hvad skal de lave?*

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Udfordringer

- Lærernes fagdidaktiske kompetence (scenarie)
- Organisering af undervisningen/styring
- Ikke alle dele af Fælles mål egner sig til situationsdidaktik

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougth
AARHUS UNIVERSITET

Forberedelse - planlægningsguide

1. Hvilken meningsfuld situation tager forløbet udgangspunkt i? Hvad går forløbet ud på?
2. Hvad skal eleverne lære? Hvad er de(5) overordnede faglige mål for forløbet relateret til Fælles Mål for det pågældende fag?
3. Hvorfor er det et godt forløb? Hvordan er det meningsfuldt?
4. Hvordan indgår det? Hvorfor er det en god idé?
5. Hvad er det reelle produktionsmål? Hvad skal eleverne (ende med at) producere?
6. Hvad skal eleverne lære? Beskriv 3-5 faser, eleverne skal igennem fra start til slut.
7. Hvad skal eleverne lære i de enkelte faser? Hvilke faglige aspekter er der i de enkelte trin? Under hver fase ligger en række faglige aktiviteter, som eleverne skal igennem frem mod målet. Beskriv dem kort, relateret til Fælles Mål for det aktuelle fag.
8. Hvor og hvordan skal de "orientere" dine elever? Hvilke faglige "fejlmærker" er vigtige?
9. Hvilke faglige delkompetencer skal du undervise direkte i? Hvordan?
10. Hvilke vurderingsmålinger vælger du? Hvilke 3-5 faglige vurderingsmålinger prioriterer du i det aktuelle forløb? Dvs. hvilke faglige områder lægger du vægt på i bedømmelsen af elevernes faglige udvikling og udbytte? Hvordan tænker du undervisningsdifferentiering ind? Hvordan vil du præsentere vurderingsmåling for dine elever?
11. Hvilke udfordringer er der for lærere og elever? Has hvem eller hvor kan du evt. søge hjælp?
12. Hvilke materiale/mediekilder skal I have til rådighed?
13. Skitser det "vellykkede" forløb. Hvad er succeskriterierne? Hvornår er du tilfreds?
14. Andre overvejelser?

Gruppeopgave

- Brug planlægningsguiden til at skitsere et situationsdidaktisk forløb med fagdidaktisk reflekteret integration af it til jeres fag/klasse/rtrin

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

Samarbejde

Er svaret

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
 ÅRHUS UNIVERSITET (AUA) ÅRHUS

Hvad så?

- Der er kun én måde: Dewey
- Skolens kultur er afgørende
- Slagelse-projektet
  - 1. Et opdateret fagsyn
  - 2. En fagdidaktisk kompetence
  - 3. En undervisningspraktisk kompetence
  - 4. Tilstrækkelige teknologiske ressourcer
- Kurser har ringe effekt
- Systematisk videndeling
- Hver lærer et projekt - Undervis hinanden
- Fagudvalg
- Subvision

Lærerkompetenceudvikling

- ITL: Klar sammenhæng mellem læreres udøvelse af innovativ undervisning og deres deltagelse i praksisorienteret og fortløbende efteruddannelse

Shoar et al. 2013, p. 22

Lærerkompetenceudvikling

- Størst udbytte af brug i klassen

TRAINING Components	OUTCOMES* (% of Participants who Demonstrate Knowledge, Demonstrate new Skills in a Training Setting, and Use new Skills in the Classroom)		
	Knowledge	Self Demonstration	Use in the Classroom
Theory and Discussion	10%	5%	0%
Demonstration in Training	30%	20%	0%
Practice & Feedback in Training	60%	60%	5%
Coaching in Clinical Setting	95%	95%	95%

Joyce, B., & Showers, B. (2002)

Gentofte-Rudersdal-undersøgelsen

- Signifikant sammenhæng mellem lærernes egen brug af it og brug af it i undervisningen blandt eleverne

- Undervisningen: Ca. 62 % opfatter adgang til it som et problem (i ringe eller i nogen grad)

Gentofte-Rudersdal-undersøgelsen

- Lærerne anvender generelt meget i forberedelsen (62% af lærerne anvender it mere end halvdelen af tiden)
- Mens de i mindre grad anvender it i undervisningen (16% af lærerne anvender it mere end halvdelen af tiden)
- EVA 2009: It bruges til
  - Præsentation af indhold med projektor
  - Søgnin på nettet
- FAGDIDAKTISK REFLEKTERET INTEGRATION AF IT!

Teknologier i undervisningen

- ITL (Innovative Teaching and Learning)
  - Innovativ = elevcentrerede undervisningsformer
  - It understøtter læringsmålene (it er middel)
  - Traditionel undervisning giver ikke "21. century skills" (Shear et al. 2011)
- Lærerens didaktiske kompetence (Schibeci et al. 2008, Mayer 2010, Christensen og Günther 2011, Luckin et al. 2012, UNESCO 2009; Wagner et al. 2009; EVA 2009; Shear et al. 2011b)

Subvision

- Subvision er, når en eller flere personer fokuseret iagttager en andens persons praksis og efterfølgende spørger ind til og forsøger at forstå intention bag og forudsætninger for den givne praksis. Formålet er at reflektere over egen praksis for at kvalificere den ved at spejle sig i en andens. Med andre ord er det de(n) iagttagende, der skal lære og blive kloge på egen praksis (Bundgaard, Fougt & Nøvnic, forthcoming).
- Supervision – det sårbare
- Fokusområde – iagttagelse med noter – samtale

Opsamling

Situationsdidaktik

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
AARHUS UNIVERSITET

Hvor skal vi hen?

- It: Struktur, organisation, faglig fordybelse og produktion
- Hvad skal de lære?
- Vurderingsdidaktik
  - Algrænsete, specifikke opgaver i grupper
  - Fokus på spørgsteknik, åbne og lukkede spørgsmål
  - Autentiske spørgsmål → Fagdidaktiske spørgsmål
  - Lad eleverne diskutere før respondering IDRE
  - Cyberlignende, knyttede, strukturerende klasse samtaler
- Situationsdidaktik: planlægning, gennemførelse og evaluering af scenarionerede undervisningsforløb, hvor fagligheden meningsfuldt konkretiseres og anvendes i en social og meningsfuld situation med et riktigt produktionsmiljø.
- Udøvelsvis it i meningsfulde situationer
  - Lærernes scenariskompetence – at kunne forestille sig og overskue situationen
  - Den daglige fordybelse
  - Hvad med de dele af faget, der ikke kan dækkes?
- Variation – inter skal gøres kun

Faghæfte 48

- Informationssøgning og –indsamling
- Produktion og formidling
- Analyse
- Kommunikation, videndeling og samarbejde

REFLEKSION

- Hvad fik jeg ud af det? Hvad lærte jeg?
- Hvad vil jeg gerne vide mere om?
- Hvilke konsekvenser har det for min undervisning/min praksis?

AFSLUTTENDE REFLEKSION

- Hvad var dagens vigtigste pointe?
- Hvad vil du gøre her og nu?
- Hvilke spørgsmål sidder du stadig inde med?
- Hvad gør du af godt, som du kunne gøre mere af?
- Hvad har du brug for for at kunne det?

Litteratur

• Børge & Janne "Nærmere sammenhængsforhold og nærmere sammenhæng og nærmere" David Nøvnic & de i [Læringsdidaktik](#) (2012)

• Schibeci, J. & Christensen, L. (2008). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. (2012). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. (2013). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2012). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2013). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2014). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2015). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2016). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2017). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2018). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2019). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2020). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2021). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2022). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2023). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2024). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

• Bundgaard, J. & Nøvnic, D. (2025). *Didaktik i læreruddannelsen*. København: Mønstre.

Tak for ordet

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougt
AARHUS UNIVERSITET

- sifo@dpu.dk
- www.simon-skov-fougt.dk